

Fot. Forf. 23, 5, 42.

Fig. 1. Sliv Sø set mod Vest fra Bakkerne ved Sdr. Vilstrup Skov. I Forgrunden kratbevokset Skraaning og nedenfor det rørbevoksede Udløb. Inden for dette den aabne Sø og i Baggrunden Hoptrup By.

En Undersøgelse af Fuglelivet i Sliv Sø.

Af NIELS HARALD JENSEN.

I de allerseneste Aar har en stor Del af Landets fugle-
rigeste Lokalteter navnlig Moser, sumpede Kær, Søer, Fjorde,
Strandenge og Havvige samt ogsaa Hede og Klitterræner væ-
ret udsat for Forandringer, hvorved man maa antage, at mange
i Forvejen sparsomt forekommende Fuglearter vil blive deci-
meret endnu mere, ligesom et stort Antal mere almindelige
Arter, navnlig Strand- og Søfugle, maa fortrække til andre
maaske mindre egnede Ynglepladser.

For Ornithologer og andre Naturvenner er det ubehageligt
at se den næsten kritikløse Maade, hvorpaa de store og meget
kostbare Landvindingsarbejder ofte bringes til Udførelse uden
Hensyn til de Naturværdier, der gaar tabt. Imidlertid har det
tidligere adskillige Gange vist sig, at et Landvindingsarbejde
har været urentabelt eller er mislykkedes, og saadanne Fore-

tagender har da netop ofte skabt Betingelser for et nyt og storslaaet Fugleliv.

En Uddybning af Kendskabet til Landets Fugleliv og de stedfindende Forandringer i Fuglebestanden, navnlig for de truede Omraaders Vedkommende, er derfor af stor Betydning, og for at søge Forholdene nærmere belyst har bl. a. Naturfredningsraadets Reservatudvalg og Reservatraadet ladet foretage en Række Undersøgelser, af hvilke jeg har udført nogle i forskellige Egne af Jylland.

En af de Lokaliteter, jeg har undersøgt, der gjorde sig særlig bemærket, og hvor der nu ogsaa er planlagt Udtørring og Kultivering, er Slivsø ved Hoptrup i Sønderjylland. Denne Sø har vist næppe tidligere været grundigt undersøgt, i hvert Fald foreligger der i Litteraturen kun meget sparsomme Oplysninger om Fuglelivet. De nu foretagne Undersøgelser har imidlertid vist, at Søen rummer Landsdelens største eller maa-ske endog Landets største Graagaasekoloni foruden flere andre værdifulde Arter. Saafremt Søen forsvinder, vil derfor ikke alene en af Sønderjyllands smukkeste Strandsøer være udslettet, men det vil sikkert ogsaa faa katastrofal Betydning for Graagaasens Yngleforekomst i Sønderjylland, idet Artens anden større Yngleplads der, Birke Pøl paa Als, netop lige er afvandet og forladt af Graagæssene.

Da Slivsø saaledes ikke er af ringe Interesse, skal jeg i det følgende beskæftige mig lidt med dens Fugleliv. Undersøgelserne og Optællingen af Ynglefuglene er som nævnt foranlediget af Naturfredningsraadets Reservatudvalg og Reservatraadet; men desuden har jeg aflagt flere Besøg ved Søen paa skiftende Aarstider for at klarlægge dens Betydning som Rastplads under Trækket og i Vintertiden. Hertil har Dansk ornithologisk Forenings Rejse- og Studiefond venligst bevilliget mig et Beløb, hvorfor jeg herved bringer Bestyrelsen min bedste Tak. Endvidere retter jeg en Tak til Fiskeriforpagter MARIUS HANSEN og Sønner i Hoptrup for Tilladelsen til at færdes paa Søen — hvor Sejlads ellers ikke er tilladt af Hensyn til Fiskeriet — og for de mange værdifulde Oplysninger, jeg har modtaget om Søen og dens Fugleliv. Hr. MARIUS HANSEN har nemlig helt siden 1882 færdedes ved Søen som Jæger og Fisker og siden 1910 haft hele Søens Fiskeri og Jagt i Forpagning.

Landskab og Natur.

For at danne sig et Skøn over, hvor stor Betydning en Lokalitet som Slivsø med dens nærmeste Omgivelser kan have for Fuglelivet, er det nødvendigt at studere Landskabet og Naturforholdene nærmere og vurdere de forskellige Partiers særlig tillokkende Egenskaber for Fuglene.

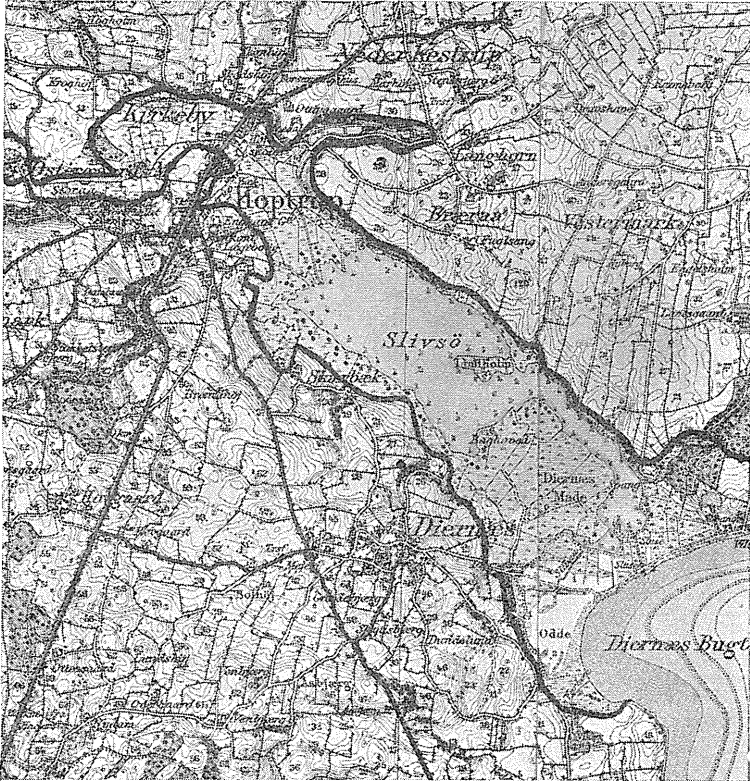

Fig. 2. Kort over Slivsø. Observationsområdet omfattes af den sorte Linie.*)

Slivsø er beliggende i Hoptrup Fjorddal, der betegnes som en af Sønderjyllands smukkeste Tunneldale. Den tilstødende mindre Egedal, hvor der nu er Anlæg af Fiskedamme, benævnes endog ofte som „Hoptrup Schweiz“. Fra Lillebælt er Søen kun adskilt ved en bred Tilsanding, og af Aflejringer af Skaller i Skrænterne langs Søens Nordside ser man, at Fjorden i sin

*) Reproduktion af Kortet er sket med Tilladelse fra Geodætisk Institut.

Tid har gaaet langt ind i Landet. Kommer man ad Hovedlandevejen gennem Hoptrup, faar man kun et lille Glimt af Søen at se; men kommer man op paa de høje Bakker ved Skærbæk og Diernæs paa Søens Sydside, da aabner der sig en storslaaet Udsigt over den brede Dal med Søen og Engene til Stranden med de høje Klinger ved Sønderballe og til Lillebælt, der indrammes af Halk Hoved, Barsø, Als og Fyn i det fjerne.

Ser man nærmere paa Søens gunstige Beliggenhed nær Stranden, paa dens Bundforhold og ringe Vanddybde, de udstrakte Rørskove og sumpede Enge, de omgivende Ellekrat og de høje beskyttende Bakker (Fig. 1) og dertil kender den Fred, der i Modsætning til saa mange andre Steder hviler over Søen i Fuglenes Yngletid, da maa man faa det Indtryk, at alt dette betinger et rigt Fugleliv, som da ogsaa er tilstede. Ligeledes byder de geologiske og botaniske Forhold paa meget af Interesse. Fiskebestanden er stor, og et af vore mest efterstræbte og derfor ret sjældne Pattedyr, Odderen, har her et fortrinligt Tilholdssted.

Det Omraade, der er taget med under Observationerne, er i Hovedsagen det, de udarbejdede Landvindingsplaner omfatter, nemlig ca. 300 ha, hvoraf Søen udgør de 150 ha. Engene strækker sig helt ind til Østergaards Mølle; men det er dog kun Lokalteterne Øst for Landevejen, der har Betydning for Fuglelivet. I selve Søen synes Hovedparten af Fuglene at foretrække det sydlige Hjørne ved Boghoved og dernæst hele Afløbet ud til en gennemgravet Kanal ved Stranden. Kun et enkelt Sted ved Søens Nordside findes stenet Bund og Sand, ellers findes overalt et tykt Mudderlag over Bunden. Vandstanden er næppe nogetsteds over 2 Meter, de fleste Steder langt mindre; men sine Steder skal der være maalt indtil 5 Meter Dynd. Søen har flere Gange ændret Udseende, til Tider har den næsten været tilgroet af Dunhammer, der mange Steder endnu danner „flydende“ Tuer. De sidste Isvintre og navnlig den haarde Østenstorm den 11. November 1941, hvorunder Havet satte ind over Dæmningen og Engene og fyldte Søen med Saltvand, har ryddet stærkt op i Plantevæksten. Søens Vandflade ligger normalt kun en Ubetydelighed over Havet, der er derfor næsten ingen Strøm, hvorfor der stadig danner sig Mudderbanker navnlig i det næsten tilgroede

Udløb til Stranden. Dette snævre Udløb er omgivet af Rørskove paa begge Sider, og hist og her udvider det sig til lavvandede Smaasøer.

De store Enge, kaldet Diernæs Made, mellem Søen og Stranden er meget vigtige som Fourageringsplads for Gæssene og Yngleplads for Vadefuglene, de sidste findes ogsaa i betydeligt Tal langs Slivaa og paa „Odden“, der er en bred Sandstrand ud mod Lillebælt.

Fuglelivet.

Mine personlige Iagttagelser over Fuglelivet i Slivso strækker sig over Aarene 1941—42 og 43, og mine Ophold ved Søen fordeler sig over de fleste af Aarets Maaneder, dog mangler jeg Observationer fra December og Januar. Hvert Besøg har strakt sig over een til fire Dage. Undersøgelserne gør ikke Krav paa at være udtømmende, og jeg er ikke i Tvivl om, at fortsatte Iagttagelser vil forøge Artslisten betydeligt.

Krikand, *Anas crecca*.

En Del ruger i og ved Søen. Smaaflokke set 28. Febr. 1943, større paa indtil 100 Fugle sammen med øvrige Ænder 23. April 1941 og 19. April 1942. Adskillige set parvis i Maj og Juni, desuden Smaaflokke af ♂♂ paa denne Tid. Atter anseelige Flokke i August og 20. Okt. 1942 saas endnu 3 Stk.

Atling, *Anas querquedula*.

Antagelig ruger et enkelt eller nogle faa Par. 23. April 1941 saas 15 Stk. mellem Krikænderne, og 23. Juni 1942 en enlig ♀ i den inderste Del af Søen.

Pibeand, *Anas penelope*.

Talrig Efteraar og Vinter. Smaaflokke set i April. Under Storm og Uvejr kan Søen til Tider være Rastplads for tusindtallige Flokke.

Spidsand, *Anas acuta*.

Kun iagttaget i Søen en enkelt Gang. En ♀ kom den 28. Aug. 1942 flyvende ind fra Stranden og gik ned paa en Mudderbanke i Udløbet.

Graaand, *Anas platyrhyncha*.

Der kan antages at ruge op mod 100 Par i Søen og dens nærmeste Omgivelser, derfor har Søen særlig stor Betydning,

naar Talen er om at bevare og ophjælpe vor Graaandebestand. Her vil — om Søen ikke udtørres — være et haardt tiltrængt Reservat, som kan bidrage væsentlig til Bevarelsen eller en Forøgelse af Bestanden i en ret vid Omkreds af Sønderjylland.

Graaandens Rede findes i Søen meget ofte i Gaasekolonierne kun en Meter eller to fra nærmeste Gaasereder. En enkelt Gang har jeg fundet en Gaaserede med 2 Æg af Graaand foruden 5 Gaaseæg. Naar Ællingerne er udruget, søger Ænderne med disse med Forkærlighed ind i de talrige lukkede Gyder, der findes langs Udløbet.

I Juni forekommer betydelige Flokke af Andrikker, og indtræffer der haard Vinter, besøges Søen af meget store Skarer af Ænder, der efterhaanden som Søen fryser til, flytter længere ind i Aaen og helt ind til Fiskedammene, der selv ikke i de sidste haarde Vintre frøs til.

Skeand, *Spatula clypeata*.

Faatallig Ynglefugl. Jeg har set den parvis nogle Gange i Søen i Maj og Juni, og 23. April 1941 bemærkedes en Flok paa 20 Stk.

Gravand, *Tadorna tadorna*.

Adskillige Par yngler dels ved Stranden, dels ved Udløbet og i nogle gamle Rævegrave i Skrænterne om Søen. I Udløbet er flere Par set med Ællinger.

Knopsvane, *Cygnus olor*.

Et enkelt Par har ruget i Søen gennem flere Aar. I 1942 indfandt der sig imidlertid 2 Par plus en enlig Fugl. Det ene Par lavede Rede, men blev af de øvrige fordrevet derfra, og der blev dette Aar ingen Unger udruget. I 1943 er kun set 1 Svane i Søen til Stadighed, mens flere ofte har aflagt Besøg antagelig kommet tilflyvende fra Haderslev Dam, hvor nogle Par ruger. Oprindeligt er Svanerne i Slivso vist kommet fra den nærliggende Østergaards Mølle dam, i hvilken de har været udsat. De nuværende Svaner kan dog betragtes som vilde, da de forlader Søen om Vinteren.

Sangsvane, *Cygnus cygnus*.

5 Fugle trak hen over 28. Febr. 1943, ellers har jeg ikke bemærket Arten; men Fiskeriforpagteren oplyser, at der ofte om Vinteren ligger ret store Flokke i Søen.

Troldand, *Aythya fuligula*.

Almindelig i Søen og ved Stranden om Vinteren. Om Foråret har jeg ikke iagttaget den senere end 19. April, saa den yngler næppe.

Bjergand, *Aythya marila*.

Forekommer jævnlgt om Vinteren.

Taffeland, *Aythya ferina*.

Denne And var indtil omkring 1930 ikke særlig almindelig i Sønderjylland, kun paa Als fandtes en Del, hovedsagelig i Ketting Nor. Senere har den bredt sig meget ligesom i den øvrige Del af Landet. Saaledes fandt jeg den i 1936 i Agsø og Krusmøledam ved Aabenraa. I Slivsø ruger omkring en halv Snes Par, men ogsaa her er Arten ret ny. Om Vinteren ses den almindeligt i større Antal.

Hvinand, *Bucephala clangula*.

Store Flokke saas i Søen 19. April 1942.

Sortand, *Melanitta nigra*.

Da jeg 23. April 1941 roede rundt mellem Rørtuerne i Søen for at optælle Gaaserederne, fór en Sortand-♀ pludselig ud i Vandet fra en af Tuerne. Der var paa dette Tidspunkt ikke andre Sortænder i Søen. Overtrækkende Flokke er hørt Natten mellem den 3. og 4. Maj 1942.

Fløjlsand, *Melanitta fusca*.

Skydes ofte om Vinteren af Strandjægere paa Diernæs Bugt.

Ederfugl, *Somateria mollissima*.

Fra Lillebælt, hvor Ederfuglen er almindelig i Vintertiden, sker det, at den forvilder sig ind i Søen.

Stor Skallesluger, *Mergus merganser*.

Kan være meget talrig om Vinteren, og hvis Søen lægger til, kommer den ofte ind til Fiskedammene ved Egedal, hvor den ikke er nogen velset Gæst. 19. April 1942 saas endnu en Del i Søen.

Toppet Skallesluger, *Mergus serrator*.

Ligeledes talrig om Vinteren. Den yngler ikke ved Søen; men jeg har Formodninger om, at den ruger i Klinterne ved Sønderballehoved Syd for Diernæs Bugt.

Graagaas, *Anser anser*.

Mere end nogen anden Fugl sætter Graagaasen sit Præg paa Fuglelivet i Slivso navnlig i Foraarsmaanederne. Antagelig finder man som nævnt her Landets største Gaasekoloni, og Kolonien synes endog at være vokset betydelig i de aller-sidste Aar.

I April 1941 foretog jeg en Undersøgelse af Graagaasens

Fot. Forf. 23. 4. 41

Fig. 3. Slivso med typisk Gaaserede i Forgrunden. I Baggrunden Sdr. Vilstrup Skov.

Forekomst i Sønderjylland og konstaterede herunder følgende Antal Par.

Birke Pøl, Als	ca. 20	Par
Miang Dam, „	2-3	„
Ketting Nor, „	3	„
Slivso	ca. 30	„
Stevning Dam	1	„

Dertil kommer yderligere i 1942 2 Par i Haderslev Dam. I 1940 var Fuglene ogsaa set her, men ikke i 1941 (muligvis flyttet ind i Stevning Dam, hvor Graagæs ikke tidligere var bemærket, men hvor som nævnt 1 Par rugede i 1941).

De 30 Par i Slivso var absolut Minimumstallet bedømt paa Grundlag af fundne Reder samt opflyvende Gæs fra ufrem-

kommelige Steder i Søen. Paa Engene fouragerede daglig 75-100 Gæs, men heraf var sikkert en Del Ungfugle. I 1942 kunde der konstateres ca. 50 Par og i 1943 har Antallet nærmest været endnu større, og der er fundet Reder paa Steder i Søen, hvor der ingen fandtes de to foregaaende Aar. Det er ikke utænkeligt, at Bestanden er blevet forøget med Fugle fra Birke, Pøl paa Als, idet Graagaasen efter Afvandingen er op-

Fot. Forf. 2. 5. 42

Fig. 4. Graagaasekoloni paa Rørtuer.

hørt med at ruge der. Jeg har dog ikke haft Lejlighed til at konstatere, om disse Gæs kun er flyttet til andre Lokalteter paa Als.

Gaaserederne i Slivsø findes hovedsagelig fordelt i 3 adskilte Kolonier, men spredte Reder kan ogsaa findes langt fra disse. Rederne er som Regel anbragt ret synlige (Fig. 3), men paa meget utilgængelige Steder, navnlig paa ganske smaa, fritliggende Rørholme eller Startuer omgivet af Mudderbanker (Fig. 4). Flere Reder kan findes ganske nær hinanden, saaledes 8 Reder sammen paa en lille Holm knap 10 Meter lang og 5 Meter bred. Naar Rederne ligger saa tæt, har det dog vist en uheldig Indflydelse paa Rugningen. Saaledes fandt jeg 21. Maj 1943 7 Reder beliggende tæt sammen og alle forladt,

skønt Rederne var urørte og indeholdt henholdsvis 5—6—6—6—7—8 og 12 Æg. Alle Æggene var stærkt rugede. Reden med de 12 Æg var sikkert sammenlagt af 2 ♀♀. Da de omkringliggende, spredte Reder alle var udrugede, maa der have været en særlig Aarsag til, at netop de samboende Gæs alle har forladt Kolonien.

Naar Ungerne er udruget, finder man hovedsagelig Gæssene i de talrige smalle Gyder og Smaadamme i Udløbet. Her fører Familieerne en meget skjult Tilværelse, og man skal være heldig for at se noget til dem. 23. Maj 1942 iagttog jeg en Del Kuld her, og særlig bemærkede jeg, at flere Kuld ofte opholdt sig i samme Flok, saaledes saas 8 + 5 + 4 + 4 + 3 Unger sammen tillige med 5 gamle Par; men ved den mindste Forstyrrelse skilte Kuldene sig ud fra hinanden.

I 1942 ankom Gæssene til Søen om Foraaret længe før Isen var brudt op paa denne, hvilket først skete ca. 10. April, og de fløj da meget urolige om de første Dage og vovede sig endog helt ind til de isfri Fiskedamme ved Egedal. 1943 var der ankommet 50-60 Gæs til Engene den 28. Februar. Ind i Maj ses Unggæs ikke mere paa Engene, men kun gamle Fugle i Antal svarende til Aarets Reder. Efterhaanden som Ungerne bliver flyvedygtige, vokser Flokkene igen, for atter at mindskes i Juli-August. I Oktober er de fleste Gæs rejst. 20. Oktober 1942 bemærkedes kun en enkelt Graagaas.

Graagaasens Forekomst i Søen er ikke af nyere Dato. Fiskeriforpagter MARIUS HANSEN husker, at før 1882 skulde der have været en Del. I Aarene fra 1882 til 1914 skulde den derimod have været forsvundet for derefter atter at indfinde sig, og siden er Antallet steget jævnt; men der har næppe paa noget Tidspunkt været flere, end der nu findes.

Vagtel, *Coturnix coturnix*.

Skudt en enkelt Gang i Søen.

Agerhøne, *Perdix perdix*.

Hørt paa de tilstødende Marker.

Urfugl, *Lyrurus tetrix*.

Der findes intet Hedeterræn omkring Søen, hvorfor man ikke skulde vente at træffe Urfuglen; imidlertid iagttog jeg 2. Maj 1942 en Urhane, der lettede fra et Moseparti med Star-

tuer i Søens sydøstlige Hjørne. Fuglen har sikkert været en tilfældig Strejfer, antagelig fra Hjarup Mose, hvor flere har vist sig i de sidste Aar. Urfuglen breder sig iøvrigt østpaa i Sønderjylland. Der er en ret god Bestand i Røllum Mose ved Aabenraa og i Hokkerup Mose er iagttaget 6 Urfugle i Sommeren 1943.

Dværglappedykker, *Podiceps ruficollis*.

Forekommer i Søen, men fører en meget skjult Tilværelse. Fiskeriforpagteren har dog ofte set den, naar Garnene røgtes i de tidlige Morgentimer.

Sorthalset Lappedykker, *Podiceps nigricollis*.

Denne Art siges at ruge i Slivso (Flora og Fauna 1933, S. 123), men jeg har ikke kunnet konstatere den eller faaet paalidelige Oplysninger om dens Forekomst.

Rødhalsset Lappedykker, *Podiceps griseigena*.

Angives som foregaaende Art ifølge samme Kilde at findes i Søen, men jeg har ligeledes eftersøgt denne uden Resultat.

Tøppet Lappedykker, *Podiceps cristatus*.

Ca. 50 Par nu, men for faa Aar tilbage var der langt flere.

Vandrikse, *Rallus aquaticus*.

Kun hørt en enkelt Gang i Søens Udløb.

Rørhøne, *Gallinula chloropus*.

Almindelig.

Blishøne, *Fulica atra*.

Nu højst 25 Par, men indtil 1940 var der langt flere. De strenge Vintre har sikkert været haarde ved Bestanden; desuden var Søen mere tillokkende for Blishønen, saalænge den var stærkt tilgroet.

Vibe, *Vanellus vanellus*.

Talrig paa alle Engene omkring Søen. Under Trækket ses meget store Flokke, saaledes flere Hundrede 28. August 1942, ca. 100 Stk. 20. Oktober 1942 og over 300 paa Diernæs Made 28. Febr. 1943.

Hjejle, *Charadrius apricarius*.

En Flok paa 17 Stk. opholdt sig paa Engene 20. Okt. 1942.

Almindelig Præstekrave, *Charadrius hiaticula*.

Adskillige Par ruger paa Strandengene og i Strandkanten.

Strandskade, *Haematopus ostralegus*.

2 Par ved Stranden. De aflægger ofte Besøg inde over Søen.

Storspove, *Numenius arquata*.

Flokke slaar sig jævnligt ned paa Diernæs Made under Trækket.

Mudderklire, *Tringa hypoleucos*.

Viser sig ofte, 1 Stk. 22. Maj og 2 Stk. 23. Maj 1942; 2 Stk. 28. August 1942.

Rødben, *Tringa totanus*.

I 1942 taltes 5 Par, i 1943 var der 8-10 Par i Engene.

Hvidklire, *Tringa nebularia*.

En enkelt ved Udløbet 2. Maj og 28. August 1942.

Brushane, *Philomachus pugnax*.

4. Maj 1942 bemærkede jeg 2 kæmpende ♂♂ paa Diernæs Made. Da der aldrig viste sig andre ♂♂ paa Kamppladsen, har der næppe været flere og ♀♀ er ikke iagttaget, men 23. Maj saas atter de 2 samme ♂♂.

Klyde, *Recurvirostra avosetta*.

Et Par kom 4. Maj 1942 flyvende ind over Udløbet fra Stranden for at fouragere paa Mudderbankerne. Parret ynglede dog ikke i Omraadet; men da Klyder ogsaa har vist sig tidligere Aar paa Strandengene, kan enkelte Par have ruget der, ellers er nærmeste Yngleplads Halk Nor paa Haderslev Næs.

Almindelig Ryle, *Calidris alpina*.

Smaaaflokke almindelige paa Strandengene i Træktiden. 20. Oktober 1942 flere Hundrede sammen med Viber. Yngler næppe paa Lokaliteten.

Horsegøg, *Capella gallinago*.

Der yngler antagelig 15-20 Par i de fugtige Kærenge, og om Efteraaret træffes Arten her og i Rørene i meget betydeligt Antal.

Skovsneppe, *Scolopax rusticola*.

Til Tider en Del under Trækket, navnlig i Ellekrattene.

Hættemaage, *Larus ridibundus*.

Det er sjældent at træffe en fuglerig Sølokalitet uden at Hættemaagen er den mest iøjnefaldende Ynglefugl, men i den Henseende er Slivso bemærkelsesværdig, thi her findes over-

hovedet ingen rugende Hættemaager, og der har ingen Kolonier været i de sidste 30 Aar. En enkelt Gang skal Maagerne have forsøgt at slaa sig ned paa Halvøen Lindholm, der den Gang var en Ø. Øen blev imidlertid efterhaanden gjort landfast og derefter opdyrket. Muligvis har det dog ogsaa været Stormmaager, der har forsøgt at ruge, for Meddelelsen, jeg har faaet, gaar ud paa, at Maagerne rugede spredt, og der var kun ret faa.

Selv om Hættemaagen ikke yngler ved Søen, ses der dog daglig strejfende og fiskende Fugle det meste af Aaret, ligesom der kan ses store Flokke følgende Ploven Foraar og Efteraar paa de tilstødende Marker. Den nærmeste Yngleplads er Haderslev Dam.

Stormmaage, *Larus canus*.

Nogle faa Par ruger langs Stranden og paa „Odden“, og Stormmaager ses jævnlige paa Togt ind over Søen. I Vintertiden ligger de ofte i store Flokke paa Vandet i Læsiden af Søen.

Sølvmaage, *Larus argentatus*.

Nogle faa, mest Ungfugle, holder gerne til ved Stranden omkring Søens Udløb.

Sildemaage, *Larus fuscus*.

En enkelt gammel Fugl er bemærket 28. August 1942.

Svartbag, *Larus marinus*.

En Del gamle og unge Svartbag trækker om Aftenen ofte ind til Stranden fra Lillebælt.

Dværgterne, *Sterna albifrons*.

I Maj og Juni færdes flere Par Dværgterner ved Søen. Der ruger antagelig ca. 5 Par paa „Odden“.

Fjordterne, *Sterna hirundo*.

Et enkelt eller maaske to Par ruger ved Stranden.

Splitterne, *Sterna sandvicensis*.

En halv Snes Stk. saas flyvende ved Stranden 2. Maj 1942.

Sortterne, *Chlidonias nigra*.

Skal have ruget indtil for faa Aar siden paa de flydende Vandplanter i Søen. Nu har Storm og Havvand ødelagt dette Tæppe af Vandplanter, og jeg har ikke konstateret Sortternens Tilstedeværelse.

Hejre, *Ardea cinerea*.

Hejre ses i Søen det meste af Aaret og ofte i betydeligt Antal. I Yngletiden ses de fouragere og flyve til og fra de nærmeste Kolonier, Bevtoft Plantage og en lille Skov paa Haderslev Næs. 20. Oktober 1942 saas endnu mange.

Rørdrum, *Botaurus stellaris*.

Rørdrummen har sikkert ynglet i Søen gennem flere Aar. Fiskeriforpagteren kender udmærket Fuglen og hører den hvert Aar, dog ikke i 1941. I 1942 skal den være hørt to Gange, men da jeg ikke selv har opnaaet at høre eller se den, kan det ikke siges, om der stadigt findes et Par eller flere. For Aar tilbage er Rørdrummen ogsaa skudt i Søen.

Stork, *Ciconia ciconia*.

En beboet Rede findes paa en Gaard ved den inderste Ende af Søen ved Hoptrup.

Vandrefalk, *Falco peregrinus*.

En Vandrefalk saas jage en Flok Alliker og gribe en af Fuglene ud af Flokken 20. Oktober 1942.

Musvaage, *Buteo buteo*.

Et Par har Rede i den tilstødende Sdr. Vilstrup Skov, og Parret ses jævnligt over Søomraadet. I 1943 var Parret ved Reden 28. Febr.

Glente, *Milvus milvus*.

Fiskeriforpagter MARIUS HANSEN erindrer, at den rugede i Hytterkobbøl Skov lige efter 1898. Er set adskillige Gange siden.

Rørhøg, *Circus aeruginosus*.

Slivso er den eneste Lokalitet langs Østkysten af Sønderjylland, bortset fra Als, hvor Rørhøgen endnu ruger. Efter Fiskeriforpagterens Oplysninger har 1 eller 2 Par vist sig gennem en Aarrække. I 1941 bemærkede jeg ikke Arten; 1942 derimod saa jeg en ♀ 19. April. Muligvis har der dog ikke været et Par dette Aar, for jeg iagttog ikke Rørhøge i Maj. 18. Juni var der dog igen en ♀ og 28. August 2 ♀♀ eller unge Fugle og endelig 20. Oktober en enkelt ♀ eller ung. I 1943 fandtes 1 Par. Den 21. Maj saas begge Fugle samtidigt, og ♀ saas flere Gange flyve op fra Reden for at modtage Bytte, som ♂ bragte. Spurvehøg, *Accipiter nisus*.

Flere Par i den nærmeste Omegn af Søen.

Duehøg, *Accipiter gentilis*.

Et enkelt Par yngler antagelig i Sdr. Vilstrup Skov. Jagende Duehøg er set over Søen 19. April og 2. Maj 1942.

Fiskeørn, *Pandion haliaetus*.

Viser sig endnu næsten regelmæssigt hvert Aar under Træk-
ket. Er tidligere nogle Gange fanget i Pælesaks ved Fiske-
dammene.

Slørugle, *Tyto alba guttata*.

KNUD BARFOD fandt Arten i Hoptrup Kirke 1933 (D. O. F. T.
1936, S. 2).

Ringdue, *Columba palumbus*.

Ynglepar fra nærmeste Skove er ofte set aflægge Søen Be-
søg for at drikke og bade. Mindre Flokke er set 19. April og
28. August 1942.

Isfugl, *Alcedo atthis ispada*.

Viser sig ret almindelig ved Fiskedammene og Bækken
gennem Egedal om Vinteren. Da Fiskeriforpagteren ogsaa har
truffet den der i Yngletiden, maa det formodes, at den har haft
Rede i Skrænterne; jeg har dog ikke konstateret den de sidste
3 Aar i Yngletiden.

Gøg, *Cuculus canorus*.

Ofte hørt og set.

Grønspætte, *Picus viridis*.

Fiskeriforpagter MARIUS HANSEN har set den i Egedal et af
de sidste Aar.

Stor Flagspætte, *Dryobates major*.

Yngler i Sdr. Vilstrup Skov og er ofte set i de toptørre
Elletræer ved Søbredden.

Skovskade, *Garrulus glandarius*.

En enkelt set 23. Maj 1942, antagelig Ynglefugl fra Sdr.
Vilstrup Skov. 5 Stk. paa Træk 20. Oktober 1942.

Nøddekrige, *Nucifraga caryocatactes*.

Fiskeriforpagter MARIUS HANSEN har et udstoppt Eksem-
plar skudt ved Søen.

Skade, *Pica pica*.

Yngler i Eggen. 1 Stk. ved Søen 2. Maj 1942 og 6-8 Stk.
20. Oktober 1942 samt 3 Par i Ellekrattene 28. Februar 1943.

Allike, *Coloeus monedula*.

Flere Hundrede trækkende Fugle 20. Oktober 1942.

Raage, *Corvus frugilegus*.

En Del blandt de trækkende Alliker 20. Oktober 1942.

Graakrage, *Corvus corone cornix*.

Enkelte Ynglepar i Ellekrattene. Et Par Gange har jeg iagttaget, at de har tømt Graagaasens Æg i dennes Reder.

Under Trækket ses store Flokke, som dels flyver lige over, dels slaar sig ned navnlig paa det opskyllede Tang ved Stranden. 23. April 1941 taltes mindst 100 Stk., 19. April 1942 passerede flere Hundrede i Dagens Løb og 20. Oktober 1942 var der et jævnt sydgaende Træk. 28. Februar 1943 rastede ca. 300 ved Stranden.

Sortkrage, *Corvus cornix corone*.

En enkelt mellem de øvrige Krager 20. Oktober 1942.

Rødrygget Tornskade, *Lanius collurio*.

Højst 2-3 ynglende Par i de levende Hegn.

Stor Tornskade, *Lanius excubitor*.

1 Eksemplar iagttoges siddende i de store Tjørne paa Boghoved 20. Oktober 1942.

Digesvale, *Riparia riparia*.

Omegnens Svaler flyver i meget stort Tal over Søen paa Insektfangst. I 1942 saas den første Digesvale 19. April.

Bysvale, *Delichon urbica*.

Ses som foregaaende, særlig mange om Aftenen 22. Maj 1942.

Forstuesvale, *Hirundo rustica*.

Meget almindelig.

Spætmejse, *Sitta europaea*.

Hørt i Sdr. Vilstrup Skov, hvor denne støder op til Søen.

Lærke, *Alauda arvensis*.

Almindelig. 28. Febr. 1943 saas store Flokke paa Markerne.

Stær, *Sturnus vulgaris*.

Fouragerer meget i Engene, og hen paa Sommeren søger store Skarer Nattesæde i Rørene.

Gærdesmutte, *Troglodytes troglodytes*.

Iagttaget i Maj og Juni 1942; men kun et enkelt eller ganske faa Par yngler i Krattene om Søen.

Vandstær, *Cinclus cinclus*.

Er set enkelte Gange af Fiskeriforpagteren om Vinteren ved Bækken gennem Egedal.

Brunelle, *Prunella modularis*.

Iagttaget enkelte Gange.

Musvit, *Parus major*.

Almindelig.

Blaamejse, *Parus caeruleus*.

En lille Flok flyvende tværs over Søen 20. Oktober 1942.

Tornsanger, *Sylvia communis*.

Mange ynglende Par.

Gærdesanger, *Sylvia curruca*.

Forholdsviis faa Par.

Havesanger, *Sylvia borin*.

Mange ynglende Par.

Gulbug, *Hippolais icterina*.

En Del Par.

Rørsanger, *Acrocephalus scirpaceus*.

Et meget betydeligt Antal.

Sivsanger, *Acrocephalus schoenobaenus*.

Meget almindelig.

Løvsanger, *Phylloscopus trochilus*.

Almindelig Ynglefugl. Talrig tilstede paa Træk 23. April 1941.

Engpiber, *Anthus pratensis*.

Meget almindelig i Engene.

Gul Vipstjert, *Motacilla flava*.

Der yngler omkring 10 Par spredt i Engene.

Bjergvipstjert, *Motacilla cinerea*.

I 1924 blev Reden fundet ved Østergaards Mølle (K. BARFOD, D. O. F. T., 1925, S. 56 og F. SALOMONSEN, 1930, S. 35). Jeg har eftersøgt Arten igen paa dette Sted, men uden Resultat.

Hvid Vipstjert, *Motacilla alba*.

Nogle faa Par.

Vindrossel, *Turdus musicus*.

En lille Flok i Hegnene 20. Oktober 1942.

Sangdrossel, *Turdus ericetorum*.

Almindelig Ynglefugl. Mange i Flok i Hegnene 19. April og 20. Oktober 1942.

Solsort, *Turdus merula*.

Almindelig.

Bynkefugl, *Saxicola rubetra*.

2 Par ved Søens Nordside.

Rødhals, *Erithacus rubecula*.

Mange i April, men kun enkelte ynglende Par.

Nattergal, *Luscinia luscinia*.

Der findes næppe noget andet Sted i Sønderjylland, hvor man træffer saa mange Nattergale samlede som ved Slivso. Jeg har prøvet en stille Aften den 22. Maj 1942 at ligge ude i Søen og stedfæstne de forskellige Par rundt om denne efter Sangen; efter dette skulde der være ca. 15 Par fordelt i de smaa Ellekrat nærmest Søen, endvidere findes 1 Par inde i Egedal. Naar man ser paa Artens sporadiske Forekomst i det øvrige Sønderjylland, maa det siges at være et betydeligt Antal, men Lokaliteten kan da ogsaa betegnes som særlig velegnet.

I „Bidrag til Kundskaben om Sønderjyllands Fugle“ (FINN SALOMONSEN, D. O. F. T., 1930) omtales Nattergalens Udbredelse i Sønderjylland, og der konstateres en betydelig Fremtrængen i de senere Aar. Siden 1929 er der sikkert sket yderligere Fremgang i Udbredelsen. FINN SALOMONSEN, der besøgte Søen 21. Maj 1929, nævner kun 2 Stk. fra Slivso (Hoptrup Sø), og her er Arten sikkert ogsaa tiltaget, saavidt Fiskeriforpagter MARIUS HANSEN og Sønner har kunnet iagttage, f. Eks. er der ikke før 1942 bemærket noget Par i Egedal, hvor jeg konstant hørte den synge dette Aar. I 1943 har jeg endvidere hørt Nattergalen 3 forskellige Steder paa Løjtland mellem Slivso og Aabenraa samt lige Vest for Knivsbjerg, og i Graastenegegnen har et Par ruget saa vestlig som i Udkanten af Bommerlund Plantage ved Gejlåa.

Graaspurv, *Passer domesticus*.

Almindelig ved Hoptrup.

Skovspurv, *Passer montanus*.

Almindelig som foregaaende.

Bogfinke, *Fringilla coelebs*.

Ret talrig.

Tornirisk, *Carduelis cannabina*.

Almindelig. Ret betydelige Flokke paa Strandengene 20. Oktober 1942.

Rørspurv, *Emberiza schoeniclus*.

Denne er meget talrig og vel den hyppigste af Smaaafuglene i Søen, hvor den navnlig holder til langs med Udløbet.

Gulspurv, *Emberiza citrinella*.

Almindelig.

— — —

Skulde de nuværende Planer om Tørlægningen af Slivso ikke blive realiseret, maa man haabe, at der her i Fremtiden kan blive et Reservat; thi Søen vil utvivlsomt som saadant faa stor Betydning for den sønderjydske Fauna, desuden er den en Skønhedsværdi, som Egnens og de nærmeste Byers Befolkning kan have megen Glæde af.

Danske Fund af Gærdesanger, *Sylvia c. curruca* (L.) som Værtsfugl for Gøg, *Cuculus c. canorus* (L.).

Af A. DEBOIS.

I SEVERIN PETERSEN'S „Vore Sangfugle“, Udg. 1878, og ogsaa i senere Udgaver benytter Forfatteren Navnet Gøgemoder for Gærdesangeren, og han oplyser, „at begge Magerne ruger skiftevis og er meget kærlige saa vel mod deres egne smaa som mod den Gøgeunge, de ofte maa opfostre“. Idet jeg huskede denne Omtale af Gærdesangeren, blev jeg derfor heller ikke særlig forbavset, da jeg for nogle Aar siden efterhaanden fandt 3 Gærdesangerreder med Gøgeunge eller Gøgeæg; men under en Samtale i Aar med Magister LØPPENTHIN, hvor Fundene tilfældigt blev bragt paa Bane, udtalte han sin Forbavselse herover, idet der intet tidligere foreligger om Fund af Gøgeæg hos Gærdesanger her i Landet. Zoologisk Museum ejer saaledes intet Kuld, ligesom der heller ikke i ældre danske Ægsamlinger eksisterer noget dansk Kuld.